

တၢ်ပဲၣ်ထံၣ်နီၤဖးက့ၤတၢ်ဆိတလဲလၢအအိၣ်ထီၣ်လၢ သ့ၣ်ပှၢ်အတၢ်ကျၢ်ဘၢသးဖဲသီသံၣ်တီၣ်အူပှၢ်ထူလံၤဖိကရၢၢ်

တၢ်ဂ့ၢ်ကၢဖျိၣ်

တၢ်မၤလိၤန့ၢ်ပျီပူၤတၢ်ကဲထီၣ်သးဘၣ်ယးဒီး တၢ်ပဲၣ်ထံၣ်နီၤဖးက့ၤတၢ်ဆိတလဲလၢအအိၣ်ထီၣ်လၢသ့ၣ်ပှၢ်အတၢ်ကျၢ်ဘၢဖဲသီသံၣ်တီၣ်အူပှၢ်ထူလံၤဖိကရၢၢ်အံၤ တၢ်မၤအိၣ်ဖဲဒၣ်ဖဲလၢအိၣ်ကူၣ် (၂၀၂၂) နံၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ပဲၣ်ထံၣ်နီၤဖးက့ၤသ့ၣ်ပှၢ်အတၢ်ကျၢ်ဘၢသး ဒီးဖျိတၢ်ဆၢကတီၢ်တၢ်လီၤဆိလိၣ်သးယုကတီၢ် (အဒိ, တၢ်ဆၢကတီၢ်တၢ်လီၤဆိလိၣ်သးဖဲ ၂၀၀၀-၂၀၁၂, ၂၀၀၅-၂၀၁၂, ၂၀၁၀-၂၀၁၂, ၂၀၁၂-၂၀၁၅, ၂၀၁၂-၂၀၂၀, ဒီး ၂၀၁၂-၂၀၂၁ နံၣ်) သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်, တၢ်စူးကါဝဲဒၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်ပိၣ်ထွဲလိၣ်သးတၢ်ဂ့ၢ်ဂံၢ်ထံးလၢတၢ်ဒီးန့ၢ်ကလိအိၣ်လၢလိကျါ (ကလံၤကျါ) လၢအဘၣ်ယးဒီးသ့ၣ်ပှၢ်အခိၣ်ဒုးတၢ်ကျၢ်ဘၢမွဲကယၤ ဒီးကိးနံၣ်ဒဲးသ့ၣ်ပှၢ်တၢ်လီၤလှၤလီၤပျီလၢအမၤအသးဖဲ (၂၀၀၀-၂၀၂၁) နံၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမၤဗၣ်ညါ, လၢတၢ်ပဲၣ်ထံၣ်နီၤဖးက့ၤတၢ်ဆၢကတီၢ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်မၢ်ဖိခိၣ်တၢ်ဆိတလဲလၢတၢ်လီၤတၢ်ကျဲ (၅) တီၢ်ဒ်အမ့ၢ် ပျီပူၤတၢ်မၤလိၣ်ဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိသ့ၣ်ပှၢ်, သ့ၣ်ပှၢ်ပျံၤကွီၤ, ပှၢ်တၢ်သ့ၣ်ပှၢ်, ကီၢ်ဒီးသီသံၣ်တီၣ်အူပှၢ်ထူလံၤဖိကရၢၢ်ဒီးတဘျီညါအဂီၢ်,

- ၁. တၢ်ဂ့ၢ်ကၢဖျိၣ်
- ၄. တၢ်ကတီၢ်ဆူန့ၣ်
- ၇. တၢ်မၤလိၤန့ၢ်ပျီပူၤတၢ်ကဲထီၣ်သးနီၢ်နီၢ်
- ၉. တၢ်စူးကါဒီးတၢ်မၤဆူရဲၣ်ကျဲဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်အကလုာ်ဖဲသီသံၣ်တီၣ်အူပှၢ်ထူလံၤဖိကရၢၢ်ပူၤ
- ၁၀. တၢ်ပိထံၣ်ယုသ့ၣ်ညါအကျိအကျဲ
- ၁၃. တၢ်ပိထံၣ်ယုသ့ၣ်ညါအစၢတၢ်ဂ့ၢ်ကၢဖျိၣ်

တၢ်စူးကါဝဲဒၣ်ချူးစိးစိးဖိကဟၣ်ပီးလိဒ်အမၤကွၢ်အၣ်အဲၣ် (ArcGIS)^၁ န့ၣ်လီၤ. ပျီပူၤတၢ်ယုသ့ၣ် ညါဒီးတၢ်မၤနီၣ်မၤယါက့ၤဟီၣ်ခိၣ်မဲၣ်ဖံးခိၣ်စ့ၢ်ကီး တၢ်မၤအီၤဝံၤဝဲဒၣ်ဂ့ၤဂ့ၤဘၣ်ဘၣ်လၢအဟံၣ်ဖျါထီၣ် ဝဲဒၣ် တၢ်ဂ့ၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲး (၀.၈) လၢအမၤသ့ၣ်ပျီတၢ်လီၤလ့ၤလီၤပျီဒီး (၀.၉) လၢအမၤသ့ၣ်ပျီ အခိၣ်ဒုးတၢ်ကျၢၢ်ဘၢကံၢ်စီတၢ်အိၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဒ်သီသံၣ်တီၢ်အူပုၤထူလံၤဖိကရၢၢ်ဟီၣ်ခိၣ်မဲၣ်ဖံးခိၣ်ဒီးတခါတၢ်ယုသ့ၣ်ညါအစၢအိၣ်ဖျါဝဲအ သိး. သ့ၣ်ပျီတၢ်လီၤလ့ၤလီၤပျီအံၤတၢ်ထံၣ်န့ၢ်အီၤအါကတၢ်ဖဲသ့ၣ်ပျီပျံၤကွီၤပူၤ. ဒီးဒ်တၢ်ပဲၣ်ထံၣ်နီၤဖး အိၣ်ဝဲအသိးတၢ်အံၤဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကမ့ၢ်လၢသ့ၣ်ပျီပျံၤကွီၤဟီၣ်ခိၣ်မဲၣ်ဖံးခိၣ်အကွီၤပျံၤ (ဟီၣ်ခိၣ်မဲၣ် ဖံးခိၣ်အလဲၢ်အထီ) ကလဲၢ်ဒိၣ်န့ၢ်ဒီးတၢ်လီၤလၢအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်အယံၣ်န့ၣ်လီၤ. သ့ၣ်ပျီတၢ်လီၤလ့ၤ လီၤပျီတၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤလၢအပိၣ်ထွဲထီၣ်ခံသ့ၣ်တဖၣ်တခီမ့ၢ်ဝဲကီၢ်. ပှၤတတၢ်သ့ၣ်ပျီဒီးပျဲပူၤတၢ်မံၤလၢ် ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်ပျီသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တၢ်လၢအလီၤဆီတခီမ့ၢ်ဝဲ သ့ၣ်ပျီအခိၣ်ဒုးတၢ်ကျၢၢ် ဘၢသးအကလုာ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်စဲဘူးလိာ်အသး (မ့တမ့ၢ်) အိၣ်ဖျါတီၣ်ထီၣ်လၢသ့ၣ်ပျီဟီၣ်ကဝီၤ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. သ့ၣ်ပျီတၢ်လီၤလ့ၤလီၤပျီလၢတၢ်ထံၣ်န့ၢ်အီၤဖဲသ့ၣ်ပျီပျံၤကွီၤပူၤအံၤ ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် ကဟဲခိၣ်ဖျိအသးလၢတၢ်မၤလဲၢ်ထီၣ်တၢ်ဖဲးစုးဖဲးသံၣ်အလီၢ်အကျဲ, တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သ့ၣ်လီၤသ့ၣ်အ လီၢ်အကျဲ, တၢ်ထူးထီၣ်မၤကၤသ့ၣ် (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ဂ့ၢ်လၢအဂ့ၤအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်အယံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်တၢ်

၁ Geographic Information System (GIS) အိပုၤညိးတၢ်န့ၢ်မ့ၢ်ဝဲ ဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်လၢအဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ကီး, ပၤဆ့ၣ်ရဲၣ်ကျဲ, ပဲၣ်ထံၣ်နီၤဖး, ဘၣ်ဘၣ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်, ဒီးထူးထီၣ်ဒုးကါအီၤခိၣ်ဖျိလီၤပျီ (ခိၣ်ဖျါထၢၣ်) န့ၣ်ပူၤတၢ်မၤကျဲၤကျဲၤသ့ၣ်အိၣ်ဝဲအသိး

လှသွန်ညါအစာဟ်ဖျါဝဲအသိး၊ ကူသဲဒီးကယုင်ခွီသွန်ပျံင်ပျံင်ကျီသွန်တဖၣ်မ့ၣ်သွန်ပျံင်တၢ်လီၤလှၤလီၤ ပျီအါကတၢ်အလီၢ်သွန်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ (၂၀၁၀) ဒီး (၂၀၁၂) နံၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ်. တၢ်သွန်ညါဘၣ် လၢအမ့ၢ်နံၣ်သွန်တဖၣ်လၢသွန်ပျံင်အခိၣ်ဒုးတၢ်ကျၢ်ဘၢသးဖဲသွန်ပျံင်ပျံင်ကျီပူၤလီၤစ့ၤကွံၣ်ဝဲဒၣ်အစ့ၤက တၢ်, ဒ်ပစံးတၢ်အသိးသွန်ပျံင်အခိၣ်ဒုးတၢ်ကျၢ်ဘၢသးဖဲအဘၣ်ဒးအိၣ်ဝဲဒၣ် (၄၀-၆၀ မျးကယု) ဒီးသွန်ပျံင်အခိၣ်ဒုးအိၣ်ဝဲဘူးအသးအိၣ်ဝဲဒၣ် (၆၀-၈၀ မျးကယု) န့ၣ်လီၤ. သွန်ပျံင်တၢ်လီၤလှၤလီၤ ပျီအါကတၢ်ဖဲကီၢ်ပူၤတခါတၢ်ထံၣ်န့ၢ်အါအါကတၢ်ဖဲ (၂၀၁၂) နံၣ်အတီၢ်ပူၤ ဒီးယီၤမုၢ်ပၤကီၢ် မ့ၢ်သွန်ပျံင်တၢ်လီၤလှၤလီၤပျီအါကတၢ်အလီၢ်တတီၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဖဲကီၢ်ဟီၣ်ခိၣ်မဲၣ်ဖံးခိၣ်တၢ်လီၢ်တၢ် ကျဲသွန်တဖၣ်တခါ သွန်ပျံင်အခိၣ်ဒုးတၢ်ကျၢ်ဘၢသးလၢအအိၣ်ဝဲဘူးလိာ်အသး (၈၀-၉၉ မျးက ယု) အံၤအါထီၣ်ဝဲဒၣ်ကွၢ်ကွၢ် ဒီးသွန်ပျံင်အခိၣ်ဒုးတၢ်ကျၢ်ဘၢသး (၆၀-၈၀ မျးကယု) စ့ၤလီၤကွံၣ် ဝဲဒၣ်ကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီဖျိသွန်ပျံင်တၢ်လီၤလှၤလီၤပျီအါထီၣ်အယီၤ, တၢ်တိာ်ဟ်အိၣ်လၢတၢ်ကဒုးအိၣ် ထီၣ်ဝဲဒၣ်ပူၤတတၢ်သွန်ပျံင်ဖဲ (၂၀၀၉) နံၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. သွန်ပျံင်တၢ်လီၤလှၤလီၤပျီဖဲပူၤတတၢ်သွန် ပျံင်ပူၤလၢတၢ်ထံၣ်န့ၢ်အါအါကတၢ်တခါမ့ၢ်ဆၣ်လုပူၤတတၢ်သွန်ပျံင်အမ့ၢ်န့ၣ်ကလံၤစိးတကပၤန့ၣ် လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်, သွန်ပျံင်တၢ်လီၤလှၤလီၤပျီဒီးသွန်ပျံင်အခိၣ်ဒုးတၢ်ကျၢ်ဘၢသး (၆၀-၈၀ မျးကယု) ဖဲပူၤတတၢ်သွန်ပျံင်ပူၤဖဲ (၂၀၁၅) နံၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံတခါ စ့ၤလီၤကွံၣ်ဝဲဒၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တချုးဒီး လၢ (၂၀၁၂) နံၣ်အဆၢကတီၢ်ဘၣ်န့ၣ် သွန်ပျံင်တၢ်လီၤလှၤလီၤပျီဖဲပျဲပူၤတၢ်မံၤလၢဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိသွန် ပျံင်အံၤ မၤအသးအါန့ၢ်ဒီး (၂၀၁၂) နံၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံတက့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်တၢ်လှသွန်ညါအစာဟ်ဖျါဝဲအ သိး, သွန်ပျံင်တၢ်လီၤလှၤလီၤပျီမၤအသးအါကတၢ်ဖဲ (၂၀၁၀) နံၣ်အတီၢ်ပူၤအယီၤ သွန်ပျံင်တၢ်လီၤလှၤ လီၤပျီဒီးသွန်ပျံင်အခိၣ်ဒုးတၢ်ကျၢ်ဘၢသးတၢ်လီၤဆံးလီၤစ့ၤသွန်တဖၣ် အိၣ်ဖျါအသးတြၢ်ကလၢန့ၣ်လီၤ.

၁. တၢ်ကတိၤဆှၢန့ၣ်

သီသံၣ်တီၤအူပုၤထူလံၤဖိကရၢၢ်လၢအကူၤပျဲ (အလံၢ်အထီ) အိၣ်ဝဲဒၣ် (၅,၇၅၄) လွံၢ်န့ၣ် ယူကံလိမံထၢ်အံၤ တမ့ၢ်ထဲဟီၣ်ခိၣ်ခိၣ်ဖဲခိၣ်ဖဲလဲၤဖးထီတတီၤဘၣ်, အခိၣ်တလိၣ်မ့ၢ်ဟံၣ်ယီတၢ် အိၣ်ကဒုအလီၢ်လၢပုၤကူပုၤကညီအကနွံကလးဘျီ (၇၀,၀၀၀) ဒီးမ့ၢ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲတတီၤလၢအ လၢပျဲထူးတီၤဒီးတၢ်မဲတၢ်မါဒီးတၢ်မဲလၢဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိအကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ. ခိဖျိလၢထံလီၢ်ကိၢ်ပူ တၢ်ဒုးတၢ်ယၤလၢအမၤတၢ်အသးလၢအပူကွံာ် (၇၄) နံၣ်အယီ, သီသံၣ်တီၤအူပုၤထူလံၤဖိကရၢၢ်အံၤ ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲတၢ်ဟးဂ့ၢ်ဟးဂီၤလၢတၢ်ဂ့ၢ်အါမဲအါကလုာ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သဘံၣ်သဘၣ်ဒ်အံၤသ့ၣ် တဖၣ်အယီ တၢ်သံတၢ်ပျၢ်အိၣ်ထီၣ်အါအါဂီၢ်ဂီၢ်, ဒုးအိၣ်ထီၣ်ထံလီၢ်ကိၢ်ပူပုၤလီၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်အကဲ နလီၢ်ဘျီ, တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်မၤအသးသက့တၢ်လီၢ်အါတီၤ, သ့ၣ်ပျၢ်တၢ်လုၤသုလုၤ ဂီၤ, တၢ်မဲလၢဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိအနီၣ်ဂံၢ်နီၣ်ဒုးဆံးလီၤစ့ၤလီၤ, ဒီးဆဲးလၢတၢ်န့ၢ်သါအလီၢ်အကျဲသ့ၣ်တ ဖၣ် ဘၣ်တၢ်လုၤသ့ၣ်ခါပတၢ်ဒီးမၤဟးဂီၤအါန့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲာ်ညါ, တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢအတဖိး သဲးဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဆဲးအိၣ်ခးအိၣ်ဒီးတၢ်ကုာ်လဲၤမၤကတၢ်မဲလၢဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိ ဒီးတၢ်ခူၣ်ဟီၣ်လၢသ့ၣ်တ ဖၣ်အါထီၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲပယီၤကလုာ်ဒိၣ်စိအတၢ်ပတၢ်ပြးသန့အစိတဖၣ်အစိယုာ်ဒီးသုးမိစိရဲၤကွဲးဒုးအိၣ်ထီၣ် (၂၀၀၈) ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဘျၢသဲးခိၣ်သ့ၣ်အဆၢကတီၢ်, တၢ်ဒီသအဒီးတၢ်အုၣ်ကီၤလၢပုၤထူလံၤဖိဒီး ကလုာ်ဒုၣ်ဖဲကိၢ်ပယီၤပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်တအိၣ်နီတမံာ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲာ်ညါ, လီၢ်ခါၣ်သးဖိၣ်ပျံၤဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ကျဲသန့လၢပယီၤပဒိၣ်ဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်အါစ့ၢ်ကိး ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ် ဘၣ်ယိၣ်လၢပုၤထူလံၤဖိမိၢ်လုၢ်ပာ်လၢတၢ်န့ၢ်ပဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်, သ့ၣ်ပျၢ်ဒီးထံနီတၢ်အိၣ်ယၤခွဲးယာ်ဒီး တၢ်မၤအလုၢ်အလၢသ့ၣ်တဖၣ်အဖိခိၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ကီၤလၢအပိာ်ထွဲထီၣ်အခံၣ်အမ့ၢ် တၢ်ကုာ်သ့ၣ်ကုာ်ဝဲအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်လုၤသုလုၤဂီၤအလီၢ်အကျဲ ဖဲသီသံၣ်တီၤအူပုၤထူလံၤဖိကရၢၢ် ဒီးမၤဟးဂီၤကွံာ်ပုၤထူလံၤဖိအတၢ်ဘျးစဲလိာ်အသးဒီးအဝဲသ့ၣ်ခိၣ် ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်ခိၣ်ဆၢလဲၤခိဖျိက့ၤတၢ်တၢ်တၢ်ဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်, တီၤအူကိၢ်ရၣ်ခိၣ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဂဲၤ လိာ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ပဆှၢရဲၣ်ကျဲသ့ၣ်ပျၢ်စုလီၤဆိတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ (၂၀၁၉) နံၣ်အတီၢ်ပူန့ၣ်, လီၢ်ကဝီၤပုၤတတၢ်ခိၣ်န့ၣ်ယုာ်ဒီးပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ် လၢစုလီၤယုာ်တၢ်ဟံၣ်ဖျိၣ်မၤ သကိးတၢ်ဒီးတၢ်အာၣ်လီၤသးတပူယီၤအပူ ဒုးအိၣ်ထီၣ်သီသံၣ်တီၤအူပုၤထူလံၤဖိကရၢၢ်, လၢအမ့ၢ်မိာ် ပာ်ဖဲဟီၣ်ခိၣ်ကဝီၤတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲတတီၤလၢအိၣ်ဒီးအတၢ်ပညိၣ်ဖိတၢ်ခိၣ်သ့ၣ် လၢတၢ်ကဒီသအက့ၤ ပုၤထူလံၤဖိယုာ်ဒီးလီၢ်ကဝီၤပုၤတတၢ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢခါဆုညါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သီသံၣ်တီၤအူပုၤထူ လံၤဖိကရၢၢ်အတၢ်ထံၣ်စိတခိမ့ၢ်ဝဲ တၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ်ပုၤတတၢ်ခိၣ်ရိၣ်မဲလၢတၢ်ရဲၣ်သဲကတီၤ ဒီးတၢ်

ပတ်ပြားနဲ့ဆရာလှအဖွဲ့ဟံးနီခိတယာ်လှလှလှထူသနူဒီးတံးဆဲးတံးလှတံးနီသါ လှလီကဝီ ပှထူလံဖိအတံးလီဆီလိာ်သးသ့တဖှ်အဖိခိန့န့လီ.

သီသံတီအူပှထူလံဖိကရ်အံ မှတ်မုာ်လှအတံးကပီတခါလှအဟံဖျါထီတုလီယုာ် တံးထံတံးလှတံးရဲာ်သဲကတီန့ဆရာအကျိအကျဲလှအဟံးနီခိတယာ်လှပှတတါအတံးတီခိ ရိာ်မဲ, ဒ်ပစံးတံးအသိးတံးရဲာ်သဲကတီကွာ်တံးမုဆဲးလှ (တံးမုတတါဒီးတံးဆဲးတံးလှ) ဂုာ်ဝီသ့ တဖှ်န့န့လီ. တံးမအကျိအကျဲဒ်အံ အိာ်ဒီးတံးပညိာ်ထီာ်ထံကွာ်တံးလှတံးဆဲးတံးလှတံးနီ သါ, တံးသ့ညါနံာ်ဟံ, ဒီးကညီပှထူလံဖိသ့တဖှ်အလှလှထူသနူဒီးတံးဆဲးတံးလှအါမဲအ ဖိခိန့န့လီ. သီသံတီအူပှထူလံဖိကရ်အံ တမုာ်ဟီာ်ခိခိမဲာ်ဖဲခိတံးလီာ်တံးကျဲတတီလှက ဒီသအဒဲထဲခိယာ်န့ဆရာခါဘာ်, အခိတလိာ်မှတ်မုာ်လှတံးကျဲတခါလှအဒီသအကွာ်စုာ်ကီးပှ ထူလံဖိဒီးလီကဝီပှတတါအိာ်မုအိာ်ဂဲအကျိအကျဲန့န့လီ. မှတ်မုာ်လှတံးကျဲတတီလှအဂဲ လိာ်ဒုးလိာ်ထီာ်ဖးထီာ်ကွာ်ပှတတါသ့ညါနံာ်ဟံလှအမှတ်မုာ်တံးအိာ်မုသကီးတပှပီလှတံးမှတ် တံးရဲာ်အပှ, လီကဝီပှတတါတံးပတ်ပြား, ဒီးဒံာ်မိာ်ခြဲာ်စံာ်ကီာ်စံာ်စာဖိာ် (ဖဲာ်ဒရဲာ်) သနူ သ့တဖှ်န့န့လီ. ခိဖျိစုာ်ဆီတံးမဲအံအယံ, လီကဝီပှတတါလှအအိာ်ဒီးတံးသ့တုာ်နီခိကဲ သ့တဖှ်အိာ်ဒီးတံးမှတ်မုာ်လှကွာ်စိလှ ကသ့ထီာ်သကီးတံးအိာ်သးလှခါဆုညါလှအကပီလှအ နီကစာ် ယုာ်ဒီးန့ဆရာဟီာ်ခိဖျါလှအမှတ်မုာ်ဟံာ်ယီတံးအိာ်ကဒုလှအဝဲသ့အဂီာ်န့န့လီ.

သီသံဉ်တီအူပုထူလံဖိကရါအံ၊ မှါအိဉ်ဒုဉ်လဲာ်လၢတၢ်ဂုထီဉ်ပသီထီဉ်အကတီာ်သီသီ ဒုဉ်လဲာ်ဘဉ်ဆဉ်, ပုထူလံဖိဒီးလီာ်ကဝီကမုာ်ဖဲတီအူကီာ်ရှဉ်သ့ဉ်တဖဉ် ပဉ်ယုာ်ပဉ်ဂီာ်တၢ်လံလၢ တၢ်ရဲဉ်သဲကတီာ်က့တၢ်မုအါကလုာ် ယုာ်ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတၢ်ဖဲတၢ်မၤသ့ဉ်တဖဉ်လၢအပူကွံာ်အ စိတဖဉ်အစိလံန့ဉ်လီာ်. ခိဖျါလုာ်လၢတၢ်ဖဲတၢ်မၤဒ်အံသ့ဉ်တဖဉ်အယိ, အဝဲသ့ဉ်အိဉ်ဒီးတၢ်ဟ ဆုကဟုကယာ်က့သ့ဉ်ပုာ်တၢ်လီာ်တၢ်ကျဲသ့ဉ်တဖဉ်တုလီတီလီန့ဉ်လီာ်. သီသံဉ်တီအူပုထူ လံဖိကရါလၢအအိဉ်သ့ဉ်လီာ်အသးဖဲကီာ်အုဒယါဒီးကီာ်ပယီတၢ်မုအါကလုာ်အရ့ဒိဉ်ဟီဉ်က ဝီ^၂ (Indo-Burma Biodiversity Hotspot) အံ၊ မှါစ့ကီးဟီဉ်ခိဉ်မဲာ်ဖဲဒီးခိဉ်တၢ်လီာ်တၢ်ကျဲအကါ ဒိဉ်တတီလၢအဆူးသဝံးကခဉ်ဘိဉ် (ကစုဉ်ပုာ်ဘဉ်အာတကလုာ်), ဒ်ပစံးတၢ်အသိးတၢ်မၤလီက ဆုဉ် (မၤစၢ်လီ) ကွံာ်တၢ်ကသ့ဉ်ကသံးတၢ်ဆိတလဲ (မုခိဉ်ကလံသီဉ်ဂီတၢ်လဲလိာ်) အတၢ်ဘဉ် ဒိဘဉ်ထံးအလီာ်အကျဲတတီန့ဉ်လီာ်. အါန့အန့, တၢ်ရဲဉ်သဲကတီာ်န့ဆဉ်အတၢ်ဂဲလိာ်ဒ်အံ တမ့ာ် ထဲလၢအမၤဆူဉ်ထီဉ်က့ပုတတၢ်န့သ့န့ဟီဉ်ခိဉ်ကပံာ်ခွဲးယာ်ဘဉ်, အခိဉ်တလိဉ်မှါတၢ်ဂဲ လိာ်တခါလၢအဒါလီာ်ခိဉ်တယာ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤလၢတၢ်မၤဆူဉ်ထီဉ်ဒီးမၤဂုထီဉ်က့လီာ်ကဝီတၢ်လုာ် အိဉ်သးသမု, တၢ်အိဉ်ကူအီလၢဒီးတၢ်မၤစ့လီကွံာ်တၢ်ဖျိဉ်တယာ်လၢကတီာ်ယံာ်အဂီာ်စ့ကီးန့ဉ်လီာ်.

၂ အခိပညိစံးတၢ်န့ဉ်မှါဖဲ ဟီဉ်ကဝီဒိဉ်တၢ်လီာ်တၢ်ကျဲလၢအလၢပဲဒီးတၢ်မုတၢ်မဲအကလုာ်အါမံ, လၢအပဉ်ယုာ်စ့ကီးဒီးတၢ်မုတၢ်မဲအကလုာ်လၢ အိဉ်လၢတၢ်လီာ်ဘဉ်ယိဉ်အပူ ဒီးတနီအစၢလီတုာ်ကွံာ်တၢ်လဲ လၢအမၤအသးလၢတၢ်လီာ်အဂုအကလၢဟီဉ်ခိဉ်တဘဉ်အံလဲန့ဉ်လီာ်

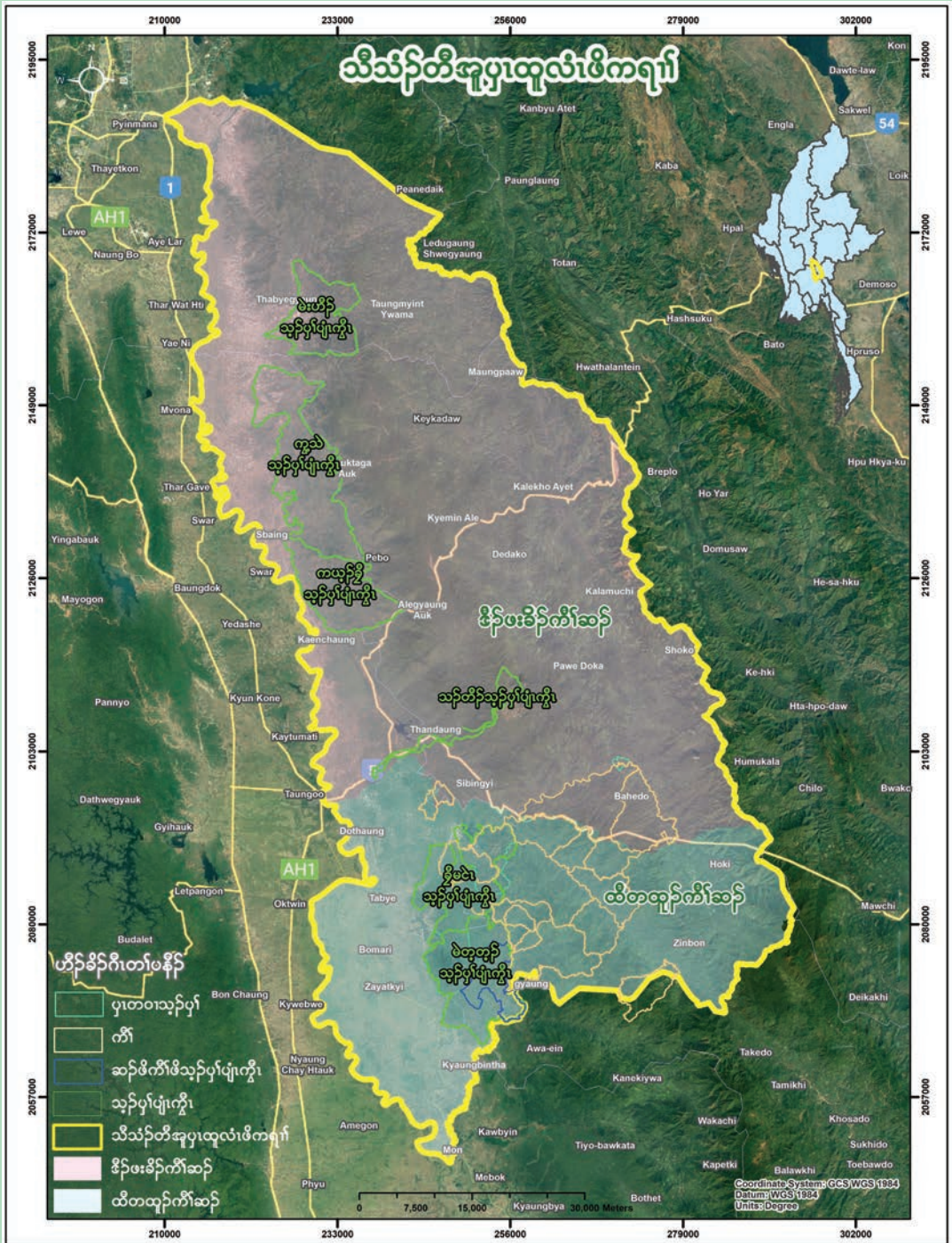
၂. တၢ်မၤလိၤန့ၢ်ပျီၤပျၢ်တၢ်ကဲထီၣ်သးနီၢ်နီၢ်

ကညီဖိခိၣ်ယၤဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်မၤပုၤဘျးစဲကရၢ (ခ့ၣ်) ဂဲလိာ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢတၢ်လံတၢ်မၤဆူၣ်ထီၣ်ဒီးတၢ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၢ်တၢ်ပတၢ်ပြးသ့ၣ်ပုၤဖဲကညီဟီၣ်ကဝီတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ (ကီၢ်သူလုၤပုၤ) လၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ကွီၤပညိၣ်ထီၣ်ထံက့ၢ်တၢ်လၢသီသံၣ်တီၤအူပုၤထူလံဖိကရၢၢ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. နီၣ်ကျိၤကျဲပီၤညါပုၤဖဲနီၤလၢ (GIS) အတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢအဖီခိၣ်အသိး, တၢ်ဖဲထံနီၤဖးသ့ၣ်ပုၤတၢ်ကျၢ်ဘၢအတၢ်ဆီတလဲအံၤ တၢ်ဒုးလိၣ်ထီၣ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤအမိၢ်လံၤမိၢ်ပုၤဖဲသီသံၣ်တီၤအူပုၤထူလံဖိကရၢၢ်ပုၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ပညိၣ်တခီမ့ၢ်ဝဲ တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်က့ၢ်ကံၢ်စိတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ဒီးကျိၤကျဲပီၤညါတၢ်ဆီၣ်ထွဲဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးဆူ (GIS) ပုၤမၤသကိးတၢ်ကရၢၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ဆီလီၤရဲၣ်လီၤတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ဖျိၣ် ဃုာ်ဒီးပျီၤပျၢ်တၢ်ယုသ့ၣ်ညါ ဒီးတၢ်လီၤထၢတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢတၢ်သမံသမိးက့ၢ်သ့ၣ်ပုၤတၢ်ကျၢ်ဘၢအတၢ်ဆီတလဲသး လၢအမၤအသးဖဲသီသံၣ်တီၤအူပုၤထူလံဖိကရၢၢ်ပုၤန့ၣ်လီၤ.

သ့ၣ်ပုၤတၢ်ကျၢ်ဘၢအတၢ်ဆီတလဲသးလၢအမၤအသးဖဲသီသံၣ်တီၤအူပုၤထူလံဖိကရၢၢ်ပုၤတၢ်ပညိၣ်တၢ်ဟံၣ်မ့ၢ်ဒ်လၢအံၤအသိးန့ၣ်လီၤ.

- တၢ်ကယိထံယုသ့ၣ်ညါက့ၢ်သ့ၣ်ပုၤတၢ်ကျၢ်ဘၢအတၢ်ဆီတလဲအသးဖဲသီသံၣ်တီၤအူပုၤထူလံဖိကရၢၢ်ပုၤ.
- တၢ်ကထီၣ်သတြီၤက့ၢ်သ့ၣ်ပုၤအတၢ်ဟးဂုၢ်ဟးဂီၤတချုးဒီးလၢ (၂၀၁၂) နံၣ်ဒီးဖဲ (၂၀၁၂) နံၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံ.
- တၢ်ကမၤန့ၢ်ပၢၢ်အါထီၣ်သးလၢသ့ၣ်ပုၤတၢ်ကျၢ်ဘၢအတၢ်ဆီတလဲအကံၢ်အစိတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဖီခိၣ်.
- တၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သိၣ်လိအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲလၢတၢ်ကဟ့ၣ်ခိဟ့ၣ်နီၤက့ၢ်ကျိၤကျဲပီၤညါတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

သီသံၣ်တီၤအူပုၤထူလံဖိကရၢၢ်အံၤအကွီၤပုၤ (အလဲၢ်အထီ) အိၣ် (၁,၄၂၁,၉၆၇) အ့ၣ်ကၢၢ်လၢအကျၢ်ကီၢ်ဆၣ် (၂) ဘ့ၣ်ဒ်အမ့ၢ်ထီတထူၣ်ဒီးဒီၣ်ဖးခိၣ်ဒ်ဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤလၢလၢဟံၣ်ဖျါဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ.

တင်ဂီနိင်ဂံ (၁) သီသံဉ်တီအူပှာထူလံးဖိကရါဆဟံင်ခိင်ဂီ

၃. တၢ်စူးကၢ်ဒီးတၢ်ပၤဆှၢ်ရဲၣ်ကျဲၤဟီၣ်ခိၣ်ကပံၤအကလုာ်ဖဲ သီသံၣ်တီၢ်အုပုၤထူလံၤဖိကရၢ်ပူၤ

ပုၤတၢ်သ့ၣ်ပုၤ (၃) ဘုၣ်

နီၣ်ဂံၢ်	ပုၤတၢ်သ့ၣ်ပုၤအမံၤ	ပုၤတၢ်သ့ၣ်ပုၤအကူၤပုၤ (အ့ကၢ်)
၁	လီၢ်မုၢ်ခိၣ်ပုၤတၢ်သ့ၣ်ပုၤ	၁၀,၅၃၅ အ့ကၢ်
၂	မုၢ်ဆၢၣ်လုပုၤတၢ်သ့ၣ်ပုၤ	၁၀,၂၇၈ အ့ကၢ်
၃	ကျဲၤထၣ်ပၤခိၣ်ပုၤတၢ်သ့ၣ်ပုၤ	၅၅၈ အ့ကၢ်

ပုၤထူလံၤဖိအကီၢ် (၁၅) ဘုၣ်

နီၣ်ဂံၢ်	ကီၢ်အမံၤ	ကီၢ်အကူၤပုၤ (အ့ကၢ်)
၁	ကီၢ်မုၢ်ဖိကီၢ်	၇,၅၁၅ အ့ကၢ်
၂	ကီၢ်ယုၢ်ကီၢ်စွဲၤ	၇,၉၅၄ အ့ကၢ်
၃	အိၣ်ကီၢ်	၁၃,၅၆၈ အ့ကၢ်
၄	ကီၢ်သ့ၣ်အ	၅,၈၄၀ အ့ကၢ်
၅	လၢၢ်ကီၢ်	၄,၄၄၄ အ့ကၢ်
၆	ကီၢ်စိးခိၣ်ကီၢ်	၈,၁၇၄ အ့ကၢ်
၇	ပဲၤကီၢ်အကီၢ်	၁၇,၃၉၅ အ့ကၢ်
၈	ဒါဘါခံကီၢ်	၁,၃၆၄ အ့ကၢ်
၉	မ့ၢ်လိာ်ကီၢ်	၁,၄၁၁ အ့ကၢ်
၁၀	ယီၤဖိလိာ်ကီၢ်	၂,၀၆၆ အ့ကၢ်
၁၁	စွဲၢ်လိာ်ကီၢ်	၇,၀၂၃ အ့ကၢ်
၁၂	ဒါလုလိာ်ကီၢ်	၁,၃၀၄ အ့ကၢ်
၁၃	ထံၣ်လိာ်ကီၢ်	၁,၃၁၆ အ့ကၢ်
၁၄	ယီၢ်မုၢ်ပၤ	၂၉,၅၅၁ အ့ကၢ်
၁၅	ယဲၤအကီၢ်	၃,၅၃၆ အ့ကၢ်

သုဉ်ပှ်ပျံးကွီ (၆) ဘုဉ်

နီဉ်ဂ်	သုဉ်ပှ်ပျံးကွီအမံ	သုဉ်ပှ်ပျံးကွီအကွီပဲ (အ့ကါ)
၁	ခီမဲးသုဉ်ပှ်ပျံးကွီ	၂၇.၄၄၃ အ့ကါ
၂	မဲးတုတုဉ်သုဉ်ပှ်ပျံးကွီ	၃၃.၅၂၀ အ့ကါ
၃	ကယုဉ်ခီသုဉ်ပှ်ပျံးကွီ	၂၄.၉၅၇ အ့ကါ
၄	ကူသဲသုဉ်ပှ်ပျံးကွီ	၄၂.၈၀၆ အ့ကါ
၅	မဲးဟီဉ်သုဉ်ပှ်ပျံးကွီ	၂၁.၂၁၇ အ့ကါ
၆	သုဉ်တီဉ်သုဉ်ပှ်ပျံးကွီ	၆.၃၇၁ အ့ကါ

ပျံးပှ်တါမံလဲာ်ဆဉ်ဖိကီဖိသုဉ်ပှ် (၁) ဘုဉ်

နီဉ်ဂ်	ပျံးပှ်တါမံလဲာ်ဆဉ်ဖိကီဖိသုဉ်ပှ်အမံ	ပျံးပှ်တါမံလဲာ်ဆဉ်ဖိကီဖိသုဉ်ပှ်အကွီပဲ (အ့ကါ)
၁	ယံဉ်ယုဒီပျံးပှ်တါမံလဲာ်ဆဉ်ဖိကီဖိသုဉ်ပှ်	၁၀.၅၉၄ အ့ကါ

၄. တပ်ဆင်ထုတ်ပြန်ချက်အကျိုးအကျ

ခွဲခြားခြင်း (၁) တပ်ဆင်ထုတ်ပြန်ချက်အကျိုးအကျ

တပ်ဆင်ထုတ်ပြန်ချက်ပေးပို့ရန်အတွက်အတိတ်လဲလှယ်အခွင့်အလမ်းပေးပို့ရန်အတွက်အကျိုးအကျ
သားအဖီခိန်

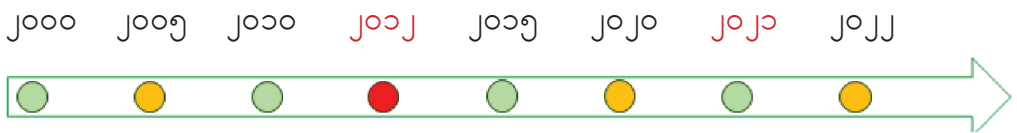
(၁) တပ်ဆင်ထုတ်ပြန်ချက်ပေးပို့ရန်အတွက်အကျိုးအကျသားအဖီခိန်

- ခိဖိုင်တစ်စုကတည်းပေးပို့ရန်အခွင့်အလမ်းပေးပို့ရန် (၂၀၀၀ တွေ ၂၀၂၁) နံပါတ်ကိုင်
ထာဖိုင်အဖီခိန်

(၂) တပ်ဆင်ထုတ်ပြန်ချက်ပေးပို့ရန်အတွက်အကျိုးအကျသားအဖီခိန်

- ခိဖိုင်တစ်စုကတည်းပေးပို့ရန် (Hansan Forest Loss) ၂၀၀၁ တွေ ၂၀၂၁ နံပါတ်
ကိုင်ထာဖိုင်အဖီခိန်

ခွဲခြားခြင်း (၂) တပ်ဆင်ထုတ်ပြန်ချက်ပေးပို့ရန်အတွက်အကျိုးအကျသားအဖီခိန်အပေါ် ပုံစံအသီး

တပ်ဆင်ထုတ်ပြန်ချက်ပေးပို့ရန်အတွက်အကျိုးအကျသားအဖီခိန်အပေါ် (၆) ခါလဲလှယ်ပေးပို့ရန်အတွက်အကျိုးအကျ
လဲလှယ်အဖီခိန်

၂၀၀၀ - ၂၀၁၂
 ၂၀၀၅ - ၂၀၁၂
 ၂၀၁၀ - ၂၀၁၂
 ၂၀၁၂ - ၂၀၁၅
 ၂၀၁၂ - ၂၀၂၀
 ၂၀၁၂ - ၂၀၂၁

ခိုင်ခါနီနီကံ (၃) တံးယိထံယုသုဉ်ညါဖဲသီသံဉ်တီအူပုယုထူလံဖိကရုဂ်တံးဂုာ်ခိဉ်တီ (၅) ခါ အိဉ်ဝဲအသီး

သုဉ်ပုာ်ပျံးကွီု, ပုတတသုဉ်ပုာ်, ပျဲပုတံးမံလံာ်ဆဉ်ဖိကိာ်ဖိသုဉ်ပုာ်, ကိာ်ဒီးသီသံဉ်တီအူ ပုထူလံဖိကရုဂ်ဟီဉ်ခိဉ်မဲာ်ဖံးခိဉ်ဒီတခါ

ခိုင်ခါနီနီကံ (၄) တံးဟုဉ်တံးသိဉ်လိဘဉ်ထွဲဒီးတံးဖံးတံးမာအကျိအကျဲ

ခိုင်ခါနီနီကံ (၅) တံးဖံးတံးမာအမိာ်လံမိာ်ပုာ်အစးအိဉ်ဖျါထီဉ်

- တံးယိထံယုသုဉ်ညါတံးဂုာ်ကးဖျိဉ်တံးဟ်ဖျါ
- (PPT) တံးဟ်ဖျါ

တံးပီးတံးလီလုတံးသုအီသုဉ်တဖဉ်ပဉ်ယုဉ်ဒီး (ArcGIS) ဒီး (Excel)

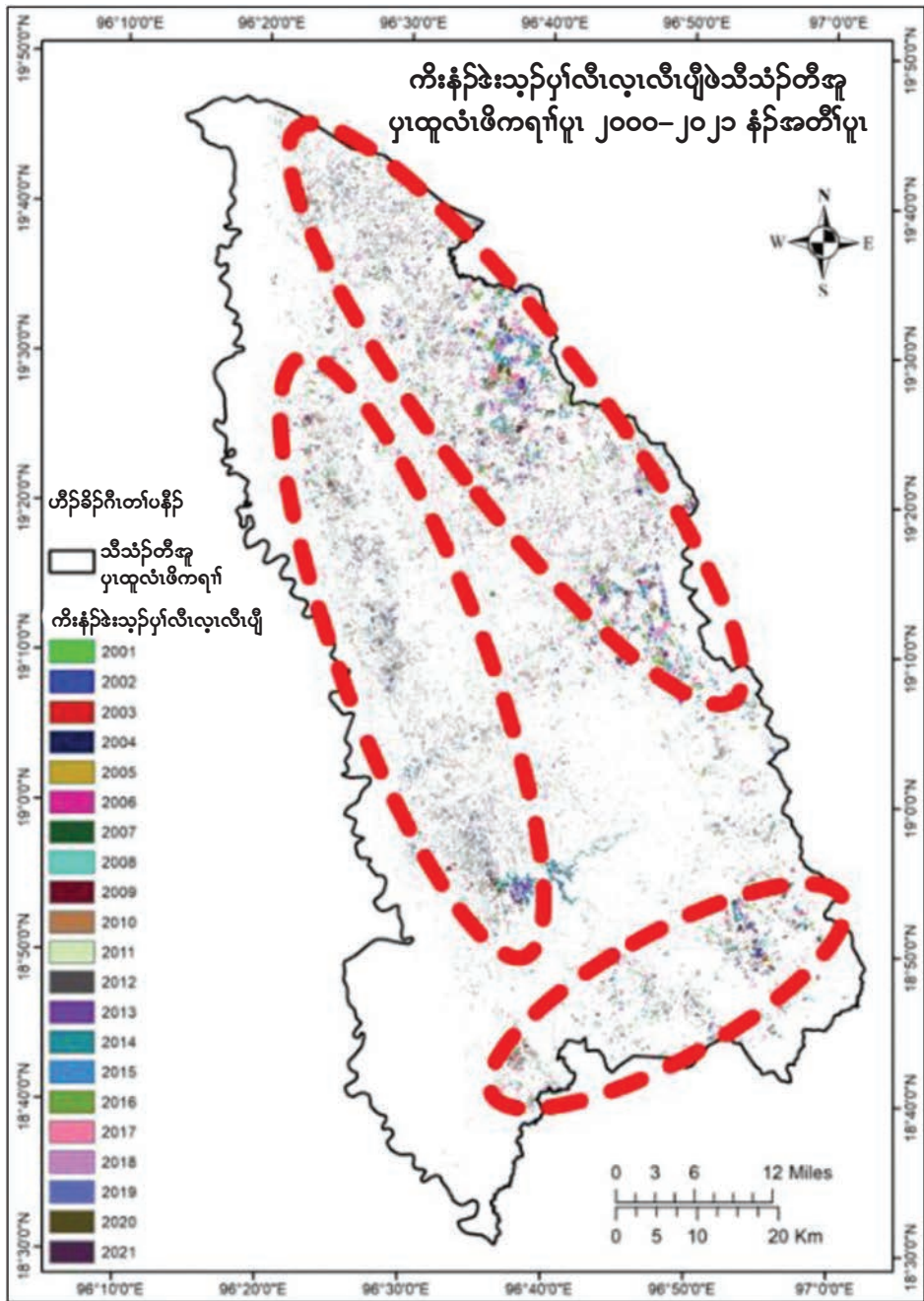

၅. တၢ်ဃိထံဃုသ့ၣ်ညါအစၢတၢ်ဂ့ၢ်ကၢဖိၣ်

ဒ်တၢ်ဃိထံဃုသ့ၣ်ညါဒီးတၢ်ပဲၣ်ထံနီၤဖးအစၢဖျါဝဲအသိး, သ့ၣ်ပှၢ်တၢ်လီၤလ့ၤလီၤပျီအံၤတၢ်ထံၣ်န့ၢ်အီၤအါကတၢ်ဖဲသ့ၣ်ပှၢ်ပျံၤကွီၤပူၤ ခိဖျိတၢ်မလဲၣ်ထီၣ်တၢ်ဖးဒုးဖဲသံၣ်အလီၢ်အကျဲ, တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သ့ၣ်လီၤသ့ၣ်အလီၢ်အကျဲ, ဒီးတၢ်ထုးထီၣ်မကၢသ့ၣ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အယိန့ၣ်လီၤ. ကူသဲဒီးကယုၣ်ခွီသ့ၣ်ပှၢ်ပျံၤကွီၤဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီးသ့ၣ်ပှၢ်တၢ်ဟးဂူၢ်ဟးဂီၤဒီးတၢ်လီၤလ့ၤလီၤပျီအါကတၢ်အလီၢ်, ဘၣ်ဆၢၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်လၢသၣ်တီၣ်သ့ၣ်ပှၢ်ပျံၤကွီၤတခါ ခိဖျိသ့ၣ်ပှၢ်အကွီၤပျဲ (သ့ၣ်ပှၢ်ပျံၤကွီၤအလဲၣ်အထီ) ဆံးဒီးအံၣ်ဝဲဒၣ်အယိ သ့ၣ်ပှၢ်တၢ်ဟးဂူၢ်ဟးဂီၤအစၢကတၢ်န့ၣ်လီၤ. သ့ၣ်ပှၢ်တၢ်ဟးဂူၢ်ဟးဂီၤဒီးတၢ်လီၤလ့ၤလီၤပျီအံၤ မ့ၢ်စ့ၤလီၤဝဲဒၣ်ဖဲ (၂၀၀၉ တုၤလၢ ၂၀၁၄) နံၣ်အတီၢ်ပူၤဘၣ်ဆၢၣ်, သ့ၣ်ပှၢ်တၢ်ဟးဂီၤအါထီၣ်ကဒီးဖဲ (၂၀၂၁) နံၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဖဲပျဲပူၤတၢ်မံၤလၢဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်ပှၢ်ပူၤတခါ သ့ၣ်ပှၢ်တၢ်လီၤလ့ၤလီၤပျီအံၤတၢ်ထံၣ်န့ၢ်အီၤအါကတၢ်ဖဲမ့ၢ်န့ၣ်ဟီၣ်ကဝီၤတကၢမကိးနံၣ်ဒီးယၣ်ယၣ် ဒီးဒ်တၢ်ပဲၣ်ထံနီၤဖးအိၣ်ဝဲအသိး ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်တၢ်ဒ်အံၤကဲထီၣ်အသးခိဖျိလၢတၢ်ဟဲန့ၣ်လီၤဂ့ၢ်န့ၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲဖဲပျဲပူၤတၢ်မံၤလၢဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်ပှၢ်အပူၤအါထီၣ်အယိန့ၣ်လီၤ. ဒ်တၢ်ဃိထံဃုသ့ၣ်ညါအစၢအိၣ်ဝဲအသိး, သ့ၣ်ပှၢ်တၢ်လီၤလ့ၤလီၤပျီဖဲပျဲပူၤတၢ်မံၤလၢဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်ပှၢ်ပူၤအံၤ အါထီၣ်တချးဒီးလၢ (၂၀၁၂) နံၣ်အတီၢ်ပူၤ, လီၤဆီဒၣ်တၢ်စးထီၣ်လၢ (၂၀၁၀) နံၣ်လံၤလံၤလံၤန့ၣ်လီၤ. ပှၢ်တၢ်သ့ၣ်ပှၢ်လၢအဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤဖဲ (၂၀၀၉) နံၣ်စ့ၢ်ကိး သ့ၣ်ပှၢ်တၢ်လီၤလ့ၤလီၤပျီမအသးအါကတၢ်ဖဲမ့ၢ်ဆၢၣ်လ့ၤပှၢ်တၢ်သ့ၣ်ပှၢ်မ့ၢ်န့ၣ်ကလံၤစိးတကၢမ ဒီးတုၤယီၤဖဲ (၂၀၁၅) နံၣ်အလီၢ်ခံတခါ သ့ၣ်ပှၢ်တၢ်လီၤလ့ၤလီၤပျီလီၤစ့ၤကွံၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

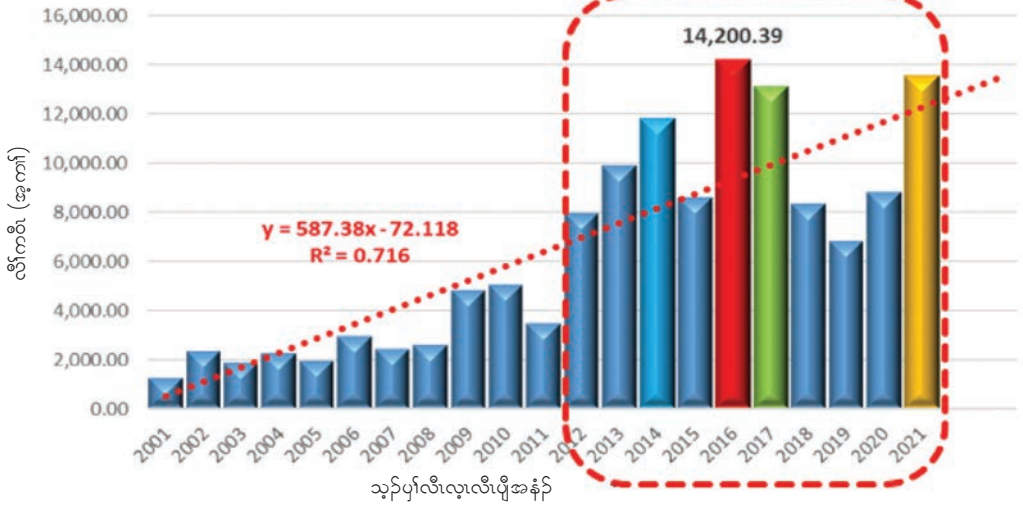
သ့ၣ်ပှၢ်တၢ်လီၤလ့ၤလီၤပျီအါကတၢ်အလီၢ်ခံတီၤတတီၤဖဲသီသံၣ်တီၤအူပူၤထူလံၤဖိကရၢ်ပူၤတခါခါဒၣ် “ကီၢ်” သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲ (၂၀၁၄) နံၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ် သ့ၣ်ပှၢ်တၢ်လီၤလ့ၤလီၤပျီမအသးအါကတၢ်ဖဲယီၢ်မုၢ်ပူၤကီၢ်, ဒ်ပစံးတၢ်အသိးသ့ၣ်ပှၢ်တၢ်လီၤလ့ၤလီၤပျီစးထီၣ်မအသးဖဲ (၂၀၁၂) နံၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံ ဒီးကတီၢ်အံၤ သ့ၣ်ပှၢ်တၢ်လီၤလ့ၤလီၤပျီလီၤစ့ၤကွံၣ်ဝဲဒၣ်ကယီၤကယီၤန့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်ကွၢ်လၢသီသံၣ်တီၤအူပူၤထူလံၤဖိကရၢ်ဟီၣ်ခိၣ်မဲၣ်ဖံးခိၣ်ဒီတခါတခါ, သ့ၣ်ပှၢ်တၢ်လီၤလ့ၤလီၤပျီမအသးအါကတၢ်ဖဲမ့ၢ်န့ၣ်ဒီးမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤစိးဟီၣ်ကဝီၤတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်, ဒီးစးထီၣ်ဖဲ (၂၀၁၈) နံၣ်အလီၢ်ခံန့ၣ် တၢ်သ့ၣ်ညါဘၣ်လၢသ့ၣ်ပှၢ်တၢ်လီၤလ့ၤလီၤပျီလီၤစ့ၤကွံၣ်ဝဲဒၣ်ဘၣ်ဆၢၣ်သ့ၣ်ပှၢ်တၢ်လီၤလ့ၤလီၤပျီအါထီၣ်ကဒီးဖဲ (၂၀၂၁) နံၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်တယၢ်ဝဲဒၣ်လၢသ့ၣ်ပှၢ်တၢ်လီၤလ့ၤလီၤပျီကဆဲးမအသးဖဲသ့ၣ်ပှၢ်ပျံၤကွီၤ, ကီၢ်, ပှၢ်တၢ်သ့ၣ်ပှၢ်, ဒီးပျဲပူၤတၢ်မံၤလၢဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်ပှၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤဒီးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်သ့ၣ်ပှၢ်အခိၣ်ဒုးတၢ်ကျၢ်ဘၢသးအကလုာ်ဖဲသီသံၣ်တီၤအူပူၤထူလံၤဖိကရၢ်ပူၤတခါ ကဆဲးအိၣ်စဲဘူးအသးအါထီၣ် (မ့တမ့ၢ်) ကအိၣ်ဖျါတီၣ်ဒီးအိၣ်တံၤအါထီၣ်အသးန့ၣ်လီၤ. ဒ်တၢ်ဃိထံဃုသ့ၣ်ညါတၢ်ပဲၣ်ထံနီၤဖးအစၢဖျါဝဲအသိး, ကိးနံၣ်ဒီး

သွန်ပျာ်တၢ်လီၤလုၤလီၤပျီၤအိၣ်တၢ်အံၤအါထီၣ်အသးဖဲ (၂၀၁၂) နံၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံၤ, ဒီးလီၤဆိဖၣ်တၢ် သွန်ပျာ်တၢ်လီၤလုၤလီၤပျီၤအံၤ ကဲထီၣ်အသးအါထီၣ်ဖဲ (၂၀၁၆, ၂၀၂၁, ၂၀၁၇, ၂၀၁၄) နံၣ်သွန် တဖၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၢ်နီၣ်ဂံၢ် (၂) ကိးနံၣ်ဒဲးသွန်ပျာ်တၢ်လီၤလုၤလီၤပျီၤဖဲသီသံၣ်တီၤအူပှၤထူလံၤဖိကရၢ်ပူၤ စးထီၣ်လာ ၂၀၀၀-၂၀၂၁ နံၣ်အတီၢ်ပူၤ

ကိန်းနံဒဲးသုဉ်ပှ်တၢ်ဟးဂ့ၢ်ဟးဂီၤအခိၣ်တၢ်လဲၤကျိၤဖဲသီသံဉ်တီၣ်အူပှ်ထူလံၤဖိကရၢၢ်ပှ်

တၢ်ဂီၤနီၣ်ဂံၢ် (၃) ကိန်းနံဒဲးသုဉ်ပှ်တၢ်ဟးဂ့ၢ်ဟးဂီၤအခိၣ်တၢ်လဲၤကျိၤဖဲသီသံဉ်တီၣ်အူပှ်ထူလံၤဖိကရၢၢ်ပှ်

ဖဲတၢ်ပဲာ်ထံနီၤဖးက့ၤသုဉ်ပှ်ပျံၤကွီၤတၢ်အိၣ်သးအခိၣ်တၢ်လဲၤကျိၤတခိတၢ်သုဉ်ညါဘၣ်လၢ သုဉ်ပှ်အခိၣ်ဒုးတၢ်ကျိၤဘၢသးအံၤဆိတလဲအသးတချုးဒီးလၢ (၂၀၁၂) နံဉ်အတီၢ်ပှ် (တၢ်မ့ၢ်ထီၣ် သတြိက့ၤအီၤဒီး ၂၀၁၂ နံဉ်ဝံၤအလီၢ်ခံတခါ), လီၤဆိဒုးတၢ်ဖဲကွၢ်သဲဒီးကယုၣ်ခွီသုဉ်ပှ်ပျံၤကွီၤ သုဉ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲ (၂၀၁၀ ဒီး ၂၀၁၂) နံဉ်အတီၢ်ပှ်တခိတၢ်သုဉ်ညါဘၣ်လၢ သုဉ်ပှ်အ ခိၣ်ဒုးတၢ်ကျိၤဘၢသးလီၤစ့ၤကွံာ်ဝဲဒုးအစ့ၤကတၢၢ်အနံဉ်, နီပစံးတၢ်အသိး သုဉ်ပှ်အခိၣ်ဒုးတၢ်ကျိၤ ဘၢသးအိၣ်တၢ်ဘၣ်ဒးတခါမ့ၢ်ဝဲဒုး (၄၀-၆၀) မျးကယုၤ ဒီးသုဉ်ပှ်အခိၣ်ဒုးအိၣ်စဲဘူးအိၣ်တၢ် တခိအိၣ်ဝဲဒုး (၆၀-၈၀) မျးကယုၤန့ၣ်လီၤ. သုဉ်ပှ်အခိၣ်ဒုးတၢ်ကျိၤဘၢသးတၢ်ဆိတလဲဒ်အံၤဆဲးမၤ တၢ်အသးဖဲ (၂၀၁၂) နံဉ်ဝံၤအလီၢ်ခံဒီးတုၤယီၤလၢ (၂၀၂၀) နံဉ်ဘၣ်ဆၣ်, တၢ်ဆိမိၣ်တယာ်ဝဲဒုး လၢ ကဆဲးဆိတလဲအသးဆူညါကွၢ်ကွၢ်, နီပစံးတၢ်အသိး သုဉ်ပှ်အခိၣ်ဒုးတၢ်ကျိၤဘၢလၢအအိၣ် စဲဘူးလိာ်သးသုဉ်တဖၣ်ကစ့ၤလီၤကွံာ်ဝဲဒုး (၂၀-၄၀) မျးကယုၤ ဒီး (၁၁-၂၀) မျးကယုၤညါ န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိး, ဖဲပျံၤတၢ်မံၤလၢဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိသုဉ်ပှ်ပူၤစ့ၢ်ကိး တၢ်အုၣ်သးအိၣ်ဖျါဝဲဒုးလၢ သုဉ်ပှ်အခိၣ်ဒုးတၢ်ကျိၤဘၢသးအတၢ်လီၤလုၤလီၤပျီဖဲမ့ၢ်န့ၣ်ဟီၣ်ကဝိတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲတကယမၤအ သးဖဲ (၂၀၁၀ ဒီး ၂၀၁၂) နံဉ်အတီၢ်ပှ်အပိ သုဉ်ပှ်ဟီၣ်ကဝိဆဲးလီၤစ့ၤလီၤ ဒီးတကတီၢ်ပိ သုဉ်ပှ်တၢ်လီၤလုၤလီၤပျီအလီၢ်အကျဲအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒုးန့ၣ်လီၤ.

စးထီၣ်ဖဲ (၂၀၁၂) နံဉ် တုၤလၢ (၂၀၂၀) နံဉ်အလီၢ်ခံ သုဉ်ပှ်အခိၣ်ဒုးတၢ်ကျိၤဘၢသး မ့ၢ်ဆဲးအါထီၣ်အသးဘၣ်ဆၣ်, ခါဆူညါတၢ်ဆိမိၣ်တယာ်ဝဲဒုးလၢ သုဉ်ပှ်အခိၣ်ဒုးတၢ်ကျိၤဘၢ သးအတၢ်အိၣ်သးအံၤ ကဂ့ၤထီၣ်က့ၤဝဲဒုးန့ၣ်လီၤ. ဖဲ (၂၀၁၂) နံဉ်အတီၢ်ပှ်န့ၣ် တၢ်သုဉ်ညါဘၣ်လၢ

သွပ်ပျံအခိဉ်ဒုးတၢ်ကျၢ်ဘၢသးဖဲပှၤတတၢ်သွပ်ပျံပူၤသွပ်တဖၣ်လီၤစ့ၤကွံာ်ဝဲဒၣ် (၆၀-၈၀) မျးကယၤ
ဒီး (၈၀-၉၀) မျးကယၤဘၣ်ဆၣ် ဖဲ (၂၀၁၅) နံဉ်ဝံၤအလီၢ်ခံဒီးတုၤယီၤလၢ (၂၀၂၁) နံဉ်အတီၢ်
ပူၤန့ဉ်တၢ်သွပ်ညါဘၣ်လၢ သွပ်ပျံအခိဉ်ဒုးတၢ်ကျၢ်ဘၢအံၤ က့ၤအါထီၣ်ကဒါက့ၤဝဲဒၣ်န့ဉ်လီၤ.
ဘၣ်ဆၣ်, တၢ်ဆိမိဉ်တယၢ်ဝဲဒၣ်လၢသွပ်ပျံအခိဉ်ဒုးတၢ်ကျၢ်ဘၢသးအံၤကစ့ၤလီၤကဒီးဆူညါအယီ
သွပ်ပျံအခိဉ်ဒုးတၢ်ကျၢ်ဘၢသးလၢအဖုဉ်တပတီၢ်ကအါထီၣ်ဝဲဒၣ်, ဒ်ပစံးတၢ်အသိးကအါထီၣ်ဖဲ
အဘၣ်ဒးကအိဉ် (၄၀-၆၀) မျးကယၤ ဒီးသွပ်ပျံအခိဉ်ဒုးတၢ်ကျၢ်ဘၢသးကအိဉ်ဖျါပျီထီၣ်အသး
(၂၀-၄၀) မျးကယၤ, ဒ်တၢ်ဖၢတၢ်အသးဖဲ (၂၀၁၅) နံဉ်အိဉ်ဝဲအသိးန့ဉ်လီၤ. ဒ်တၢ်ပိထံဃုသွပ်
ညါအစၢဖၢဖျါဝဲအသိး သွပ်ပျံတၢ်အိဉ်သးဖဲ “ကီၢ်” ဟီၣ်ကဝီၤတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲပူၤသွပ်တဖၣ် က
အါထီၣ်ဝဲဒၣ်ကွၢ်ကွၢ်, ဒ်ပစံးတၢ်အသိး သွပ်ပျံအခိဉ်ဒုးတၢ်ကျၢ်ဘၢသးလၢအအိဉ်ဖဲဘူးလိာ်အသး
ကအိဉ်ဝဲဒၣ် (၈၀-၉၉) မျးကယၤ ဒီးတကတီၢ်ယီ သွပ်ပျံအခိဉ်ဒုးတၢ်ကျၢ်ဘၢသးကစ့ၤလီၤဝဲဒၣ်
(၆၀-၈၀) မျးကယၤန့ဉ်လီၤ. ဒ်တၢ်ပိထံဃုသွပ်ညါတၢ်ဝဲထံဃုဖးအစၢအိဉ်ဖျါဝဲအသိး, သီသံဉ်
တီအူပူၤထုလံၤဖိကရၢၢ်ဟီၣ်မဲာ်ဖံးခိဉ်ဒီတခါညါအပူၤ သွပ်ပျံအခိဉ်ဒုးတၢ်ကျၢ်ဘၢသးကအါထီၣ်ဝဲ
ဒၣ် (၈၀-၉၉) မျးကယၤ ဒီးတကတီၢ်ယီကစ့ၤလီၤကွံာ်ဝဲဒၣ် (၆၀-၈၀) မျးကယၤဒီး (၄၀-၆၀)
မျးကယၤန့ဉ်လီၤ. ဒ်တၢ်ပိထံဃုသွပ်ညါအစၢဖျါဝဲအသိး, (၂၀၂၀) နံဉ် မ့ၢ်နံဉ်တနံဉ်လၢသွပ်ပျံ
အခိဉ်ဒုးတၢ်ကျၢ်ဘၢသးအမျးကယၤဂ့ၤကတၢ်အနံဉ် ဒီဖျိသွပ်ပျံအခိဉ်ဒုးတၢ်ကျၢ်ဘၢသးအိဉ်ဖျါ
တီၣ်ဝဲဒၣ်အယီန့ဉ်လီၤ.

